

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף קז.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קסו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

למטה, כי העלייה לא היתה כסדר, רק בדרך השלכה כלאחד יד למעלה, וע"כ נשלך למטה כמ"ש (תהלים קו) **יעלו שמים ירדו תהומות**: השם יתברך ישלה רפואת הנפש, כי בטחנו שיהיה הכל נכון וימיב אחריתנו אמן: ("כ"ז שמעתי מפיו הק. אבל אח"כ כשראה דברים אלה אצלי בכתב, אמר, שדברים אלה לא כתבתם יפה כראוי, ואמר, שכל דברים אלה מקושרים למאמר רו"ל (ברכות נד ע"ב) ד' צריכין להודות שהם מבוארים במזמור ק"ו, וכפי הנראה ומובן מדבריו, שכל ד' הנ"ל שהם הולכי מדברות והבושים בבית האסורים וחולה ויורדי הים, הכל מרמו על צרות הנפש, כמבואר לעיל בענין צרות הנפש, שהולכת נעה ונדה עיף ורעב וצמא במדבר וכו' וזה בחי' **תעו במדבר וכו'**. וכן מדבר מענין חולי הנפש שכ"כ נתעלפה עד אשר אפי' אם נותנין לה דבר מאכל וכו'. וזה בחי' **כל אוכל תתעב נפשם** שמדבר מחולה, וכן מדבר מענין הבוש בבית האסורים, ומענין **יעלו שמים ירדו תהומות** שזהו בחי' **יורדי הים**, ומבואר כוונתו הקדושה, שמרמו כל הד' צריכין להודות על ענין צרות הנפש בעבודת ה'. שיש עלי' מחלוקת רבים, ורבים קמים עליה וסובלת עינויים ויסורים וטלמולים גדולים וצרות משונות וכו' כנ"ל. והשיי מציל אותה בכל פעם מכל הצרות, ועל זה אנו הייבים להודות תמיד: והשיי יוכנו להבין כוונתו הקדושה: יגיע ענין זה בהתורה ויסב אלהים בסי' ס"ב:

קסד ^[17] **לענין** סיפורי דברים של הצדיק האמת: למשל רופא שנחלה והוכרח למסור את עצמו ליד הדאקטור הגדול, והרופא רוצה שיתן לו רפואות כפי מה שהוא יודע, ולהוציא לו שן ולגלוהו, אבל הדאקטור יודע רפואות יקרים והשובים שצריך ליתן לו. כן יודמן שיבא איש להת"ח וצדיק הדור, שהוא רופא חולי הנפשיות, ורוצה שיתן לו הצדיק רפואות, היינו הנהגות ודרכים, כפי מה שהוא יודע. אבל באמת הצדיק יש לו רפואות ודרכים ישרים שצריך להנהיגו לרפואתו. והנה לפעמים ההכרח ליתן להחולה איזה סם, אשר אם יתנו לו הסם בעצמו כמו שהוא, ימות החולה בלי ספק, ע"כ ההכרח לערב הסם בדברים אחרים, כן יש אנשים שא"א לגלות להם פנימיות התורה הצריך לרפואתו. כי התורה היא רפואה. כמ"ש (משלי ג') **רפאות תחי לשרך**, כי בהתורה יש שני כחות. סם היים וסם מות. כשארז"ל (יומא עב ע"ב) זכה נעשה לו סם היים לא זכה נעשה לו סם המות. וע"כ אם יאמרו לו התורה בעצמה כמו שהיא, ימות בלי ספק, כי אצלו שלא זכה נעשה סם מות, ע"כ ההכרח להלביש לו פנימיות התורה בדברי תורה ולפעמים גם זה אינו יכול לקבל אף אם ילבישו בדברי תורה אחרים. ע"כ מלבישין התורה כסיפורי דברים חיצוניים, למען יוכל לקבל הרפואה הגנוזה שם. כי גם התור' בעצמה מלובשת עתה כסיפורי מעשיות מחמת שלא הוי אפשר למוסרה כמות שהיא :

קסג קסד קסה קסו קסז קסח קסט

מוהר"ן קז.

קסח ^[1] (ויקרא יט) **ואהבת** לרעד כמוך אני ה'. היינו שתקבל באהבה, כל הרעות ^[2] והיסורין הבאים עליך, כי ראוי שתדע, שלפי מעשיך, אחר כל היסורים והרעות שיש לך, עדיין הוא מתנהג עמך ברחמים, כי הוי' מגיע לך יותר ויותר ח"ו, לפי מעשיך ^[3]. וזהו **ואהבת לרעד**, שתאהוב הרע שבא לך, היינו הרעות והיסורין הבאים עליך ח"ו, תקבלם באהבה, כי **במודך**, כמו שאתה הוא, היינו לפי מעשיך, **אני ה'**, בעל הרחמים, עדיין אני מתנהג עמך ברחמים כנ"ל :

קסו ^[4] **כשהעולם** אצל הצדיק או יש לו ממשלה, כי אלישע פעם נכתב עליו **איש האלקים** ^[5] ופעם **אלישע סתם**. וארו"ל (וזהר בשלח מד): כשהיו בני הנביאים אצלו היה נקרא איש האלקים ^[6], וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם :

קסז ^[7] **דע** והאמין כי השבתים ששוכתים אצל הת"ח האמת, הם כמו תענית :

קסח ^[8] **כשבא** לאדם גדלות סימן שיבא לו צרה ח"ו ^[9], כמ"ש (משלי יו) **לפני שבר גאון**, וכן כשהוא שפל, סימן שיבוא לכבוד גדול, כמ"ש (שם מו)^[10] **ולפני כבוד ענוה** :

קסט ^[11] **והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם**. כי כשיש צרות ח"ו, הן צרות בכלליות או בפרטיות, א"א לרקד כי כשיש דינין מוסרין אותן לשלוחי הדין. והם נקראים רצים (וזהר בראשית מג)^[12] והם בחי' רגלין, ואזי הרגלין כבדים מחמת הדמים שנתפשטו לשם ^[13], היינו הדינין, כי דמים בחי' דינים. וכשנולד הדין אזי יוצאין הדמים מהרגלין, כי בשעת לידה יוצאין הדמים מרגלי האשה, וע"כ נצטננין רגליה כשארז"ל (סוטה יא ע"ב). ועיקר הלידה ע"י שיוצאין הדמים מהרגלין, ^[14] היינו שיוצאין הדינין מהרגלין, כ"כ בשעת עיבור הוא בחי' דין כב(ג), כשארז"ל (ברכות כט ע"ב) בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה כאשר עוברה, נמצא שעיובור הוא בחי' דין. ולידה הוא בחי' המתקת הדין, כי אז בשעת לידה יוצאין הדמים מהרגלין שעייז עיקר הלידה כנ"ל. (ועיין מזה בליקוטי תנינא בסי' ב). וע"כ בעת הדין והצרה ^[15] ח"ו א"א לרקד, כי אז א"א להגביה הרגלין, כי הרגלין הם כבדים בשעת התגברות הדינין מחמת שהדמים שהם בחי' דינין נמשכין אז לתוך הרגלין כנ"ל. אבל כשיוצאין הדמים שהם הדינין מהרגלין דהיינו כשנמתקין הדינין אז הרגלין קלים ^[16], ואזי יכולה השמחה להתפשט שם, עד שירקד מחמת השמחה : **ולהמתיק הדין**, הוא ע"י שהאדם דן א"ע, דהיינו על כל מה שעושה ידיו וישפוט בעצמו א"ע על כל דבר אם כך ראוי לו לעשות, ויפשפש במעשיו ויתקנם כראוי ע"פ דין ומשפט התורה, ועי"ז שהאדם דן ושופט את עצמו, על ידי זה ממתיק ומבטל הדין שלמעלה. כי כשיש דין למטה אין דין למעלה. ^[17](ועיין

תורה אור
תהלים קז (כו) יעלו שמים ירדו תהומות נפשם נפשך תתמוגג:
תהלים קז (ד) תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא קצא:
תהלים קז (יח) כל אכל תתעב נפשם ויגיעו עד שצרי קות:
תהלים קז (כג) יורדי הים באניות עשי מלאכה במים רבים:

תורה קסד
משלי ג (ח) רפאות תחי לשרך ויפקי לעצמותיך:
תורה קסה
ויקרא יט (יח) לא תקם ולא תטר את בני עמך וְאֶהְבֶּתְךָ לְרֵעֶךָ כַּמֶּדֶבַר אֲנִי יְהוָה:
תורה קסו

מלכים ב- ד (לח) וְאֵלִישֶׁע שָׁב הַגִּלְגָּל וְהָרֵעַב בְּאֶרֶץ וּבְנֵי הַנְּבִיאִים יֹשְׁבֵי לְפָנָיו וַיֹּאמֶר לְעַרְוֹ שֵׁשֶׁת הַסִּיר הַגִּזְלוּלָה וּבִשְׁלָל נָוִיד לְבָנֵי הַנְּבִיאִים: (לט) וַיָּבֵא אֶחָד אֶל הַשָּׂדֶה לְלֶקֶט אֹרֹת וַיִּמְצָא שָׁן שָׂדֶה וַיִּלְקֹט מִמֶּנּוּ פַקֻּעַ שָׂדֶה מֵלֵא גִבְדוּ וַיָּבֵא וַיִּפְלֹחַ אֶל סִיר הַנְּוִיד כִּי לֹא יָדָעוּ: (מ) וַיִּצְקוּ לְאֲנָשִׁים לְאָכֹל וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מְתוּנִיד הַהֶמֶךְ צָקָו וַיֹּאמְרוּ מִתּוֹת פְּסִיר אִישׁ הָאֱלֹהִים וְלֹא יָכֹלוּ לְאָכֹל: (מא) וַיֹּאמֶר וְקַחְו קַחְו וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַסִּיר וַיֹּאמֶר צֵק לְעַם וַיֹּאכְלוּ וְלֹא הָיָה דָבָר רַע בְּפִיר: (מב) וַאִישׁ בָּא מִבְּעַל שְׁלֵשָׁה וַיָּבֵא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים לֶחֶם בְּפִירִים עֲשִׂירִים לֶחֶם שְׁעִירִים וְכַרְמֶל בְּצִקְלָנוּ וַיֹּאמֶר מִן לְעַם וַיֹּאכְלוּ:
תורה קסח
משלי טו (יח) לִפְנֵי שֹׁבֵר גָּאוֹן וְלִפְנֵי כַּשְׁלוֹן גֹּבַהּ רוּחַ: משלי טו (לג) יְרֵאתַ יְהוָה מוֹסֵר הַקְּבָהּ וְלִפְנֵי כְבוֹד עֲנוּה:
משלי יח (יב) לִפְנֵי שֹׁבֵר יָגֵבֵה לֵב אִישׁ וְלִפְנֵי כְבוֹד עֲנוּה:

תורה קסט
דברים עקב ז (יב) וְהָיָה עִקֵב תִּשְׁמַעוּן אֶת הַמְּשֻׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרָתֶם וְעִשִׂיתֶם אֹתָם וְשִׁמְרוּ יְהוָה אֱלֹהֵיךָ לְךָ אֶת הַפְּרִי וְאֶת הַתְּקֵי אֲשֶׁר נִשְׁפַע לְאֲבֹתֶיךָ:

עקב תשמעון והיה לשון שמחה שהשמחה תהיה שהעקב היינו הרגלין ישמעו השמחה ועיקר הדינין ע"י שיוצאין הדינין מהרגלין והנה אם אדם דן את עצמו נתבטלו הדינין כי כשיש דין לטסה וכו' כמבואר במ"א והנה את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם שתשמרו לעשות בעצמיכם השמחה והדינין לבטל הדין למעלה ואז יהיה עקב תשמעון שתפשטה השמחה ברגלין על ידי שיוצאין משם הדינין. עכ"ל שם וכל התוספת הוסיף בשעת ההדפסה כי בלוח טעויות של תקסט שנדפס בסוף ספורי מעשיות לא ציין אלא למוחוק תיבה אחת.
כב תבטש הסימן כאן נמצא אבל הוזהר למטה נשמט
כג **ענין זוהר חיי שרה קכא**
כ"ע לשון לרה לא שייך כלל אלא רק דין כי הוא נגזר אבל עדין לא יאל לפועל, וענין מורה כ' מניח אוח ג' שהאדם הוא אחי שגמלים עולמי מהגלגל, כשהם מופסים את הכולל לחון אז חבלי הלידה הם האדם דהיינו שהגלגל לפועל.
כ"ז ענין מורה כ' מניח אוח ג' ובענין חיים שער כ' פ"ג שאלככה כשעולט הדמים מהגלגל אז הם נעשות קשות וקרות כאלכ מת.
כ"ח הערת מהר"ת בתקפא

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו ועיין חיי מוהר"ן סימן רצז אָמַר לְאָחִי, הַשְּׂפָתִים שְׂשׂוּבָתִים אֲצִלֵּי הֵם גְּדוּלִים וְיֹטְבִים יוֹתֵר מִשְׁבַּעַת פְּקָמִים תַּעֲנִיתִי מִשְׁבַּת לְשֹׁבֵת:
² לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
³ עיין שיש"ק ח"ו סימן תח
⁴ עיין גם משלי יח יב
⁵ תורה זו היא לשון החברים כדמשמע בלק"ח חו"מ גבית מלוח ג' ה' הובא בביש"ק ח"ה אות יד. זמן אמירתה (לפי אבניה ברול הישן דף ס' שיחות וסיפורים על מוהר"ת אות כב) היה בשנת תקסג קודם לידת שכנא בנו של מוהר"ת שנולד בר"ח כסלו (תקסג) וסמוך להתקרבות מוהר"ת (באלול תקסג). רבינו אז גר בביתסלב וכנראה שישם נאמרה. לחוק את מוהר"ת שלא ללכת לרופאים. ומבואר שם ובביש"ק ח"ה אות תרנה שהרצים שלוחי הדין תנוכרים בתורה זו הכוונה לרופאים ע"ש.
⁶ עיין גם זוהר פקודי רנ.
⁷ עיין מורה כ' שם מנוכר שלקוי יכול להרגיש שגנע משמחת התביה מיד כשנגזר הדין וכאן שם כל אלס מניגס כשמתכר ללחן.
⁸ עיין עץ חיים שער כ' פ"ב
⁹ מכאן מוהר"ת בתקפא שניה את הלשון והוסיף הרבה. כי בדפוס כתוב – חה מלמד שנתמלא הקב"ה עברה כאשר עוברה וכשיוצאין הדמים היינו הדינין מהרגלין אזי אפשר להשמחה להתפשט שם ואפשר לרקד וזהו והיה

¹⁰ מכאן עוד טע התורה נוסף בתקפא.
¹¹ בתקפא - ענוונים
¹² בתרלוו הוסיף כאן סוגרים חו טעות כיון שנדיין לא נסגרו הסוגרים דלעיל.
¹³ עיין שיש"ק ח"א סימן כה. מלק"ה ברכת הריח א' ג'.
¹⁴ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹⁵ בתקפא- להצביא (ו מחוק נונשאר נקודה)
¹⁶ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹⁷ רבינו דורש רַע לשון רַעה ועיין פרפראות הלכמה כאן שציין מקורות לזה בחו"ל. ועיין שיש"ק ח"א תמב.
¹⁸ עיין חיי מוהר"ן דש, לקוטי תפלות אות קכא, ריש תורה מט תנינא, ותחומא יתרו טו ועיין תנא דבי אליהו רבה פ"כ נאמר בשבת בסעודת שחרית, בקיץ תקס"ג:
¹⁹ מלכים ב- ב פרק ד' נוכר ד' פעמים איש האלקים וה' פעמים אלישע
²⁰ בנרות הוזהר שלנו משמע להפך ועיין גרסת הרמ"ק באור יקר כרך ח עמ' ג' (שער ד' סימן א') שם הגרסא כרבינו. ועי"ש ביאור הרמ"ק בבית מדרשו עם תלמידיו הכל נביאים מתנבאים מודרך ונעשה איש האלקים בעלה דמטורנית או שליח וכו'.

מאמר כשהעולם אצל הצדיק יש לו ממשלה

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
בברסלב/י בקיץ שנת תקס"ג
בסעודת שבת שחרית

פתיחה

כשהעולם נמצאים אצל הצדיק, יש לו עוד יותר ממשלה להנהיג את העולם בבחי' מי מושל בי צדיק.

שיחות מה ששייך לתורה זו

חי"מ שה"ל אות ו – (ו) סימן ט"ז רבי יוחנן משתעי. זאת התורה אמר בשבת בשחרית באמצע הקיץ תקס"ג: ואז נתקבצו אליו פתאם על אותה השבת, כי לא היה אז זמן קבוע כלל (כמבאר במקום אחר (חי"מ קבו קנא) שעקר זמן הקהלה והקבוע בקביעות על פי דעתו היה שש פעמים בשנה). ובתחלה הקפיד קצת ואמר שאנו עושים לעצמנו שבתים. הינו כי הוא בעצמו עשה וקבע לנו שבתים לבוא אז אצלו ועכשיו עשינו לעצמנו שבת על קבוע:

ואחר כך אמר אני הייתי רוצה לעשות איזה ענין אודות הגזרות שקורין פונקטין שנשמע בעולם שרוצים לגזור¹ על ישראל חס ושלום, הינו שהיה רוצה לעסוק להמתיקם ולבטלם. אך בשאני בעצמי מה אני, כי אני בעצמי איש פשוט, על כן נתקבצו העולם פתאום כדי שאוכל לעשות מה שאני צריך לעשות בזה:

ואמר אז ענין הנדפס בסימן קס"ו שאצל אלישע פתיב פעם אחת אלישע סתם, ופעם אחת איש אלקים. ואיתא (זהר שמות מר): שכשהיה בעצמו נקרא אלישע סתם, וכשהיו בני הנביאים אצלו נקרא איש אלקים:

ואמר אז תורה שתי פעמים. בליל שבת אמר התורה (סימן כד חלק א) אמצעותא דעלמא היכא, שמדברת שם מתשעה היכלין דלא אתדבקין ולא אתידעין ולית מאן דקמא בהו וכו', ובבקר בסעודת שחרית אמר התורה ט"ז הנ"ל שהיא רבי יוחנן משתעי וכו'. ודמלא עיניה פתרי סהרא ואמר אז שיש שבעים אמות, והם פלילים בעשו וישמעאל. שזה פלול משלשים וחמש אמות, וזה פלול משלשים וחמש אמות. ולעתיד יכבשו אותן שני משיחין משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ויש צדיק אחד שהוא פלול מתרין משיחין יחדיו:

עוד אמר אז כמה דברים יותר ממה שנדפסו, ואז נשבר השלחן מרב העולם שדחקו עצמן עליו. והקפיד ואמר וכי גויים יושבים אצלי על השלחן, וכי עכשו ימות המשיח שיתקרבו גויים לצדיקים כמו שכתוב (ישעיה ב). ונהרו אליו כל הגוים. וזה הפסוק שיהיה להתורה רבי יוחנן משתעי הנ"ל עין שם כי כך היה דרכו שכל שיחתו היה שיהיה ששק לעסוק בה אז כמבאר במקום אחר:

ובאותה השנה עסק הרבה מאד בענין הפונקטין, והצטער עליהם הרבה מאד, ואמר כי לא דבר רק הוא, והקפיד מאד על האומרים שבודאי לא יתקיימו הפונקטין, כי איך אפשר שהשם יתברך יעשה חס ושלום זאת לישראל. והוא זכרוננו לברכה אמר כמה פעמים שהוא שטות, כי הלא מצינו שכבר היו כמה גזרות קשות על ישראל רחמנא לצלן מעתה:

ועוד דבר מזה הרבה שצריכין להתפחד מאד מאלו הגזרות הנשמעים חס ושלום, ושלם להחזיק אותם לדבר קל, רק צריכין להעתיק ולהתפלל ולצדק ולהתחנן הרבה הרבה לפני השם יתברך, אולי יעתר ד' שנוזה לבטלם, כי בודאי תפלה וצדקה מועיל תמיד:

ועין בהשיחה השייכה להתורה מ"ט לשמש שם אהל בהם, שם מבאר עוד כמה וכמה היה מתיגע אז בעתים הללו על אודות הפונקטין שנשמעו אז, והן הן הגזרות שייצאו בימינו בעזונותינו הרבים שש עשרה שנה אחר הסתלקותו, ובזכות תפלתו נתעקבו עד הנה. והלואי היו מציתים אותו להרעיש ארץ ומלואה מקדם לעסק הרבה בתפלות וצדקות להשם יתברך כרצונו בודאי היו מתבטלין לגמרי:

וזה גם כן בחינת מה שהזכרנו לעיל שהזהיר לאנ"ש שיחזיקו עצמן ביחד וכו', כי אף על פי שעיקר תיקון נפשות ישראל תלוי רק בהצדיק האמת הבעל כח הגדול הנ"ל, אף על פי כן גם עיקר כח הצדיק תלוי בקדושת הקיבוץ של ישראל כמארז"ל (ברכות לב) כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, וכמבואר גם בדברי רבינו ז"ל במאמר לשמש סימן מ"ט בליקוטי הראשון ובסימן קס"ו כשהעולם אצל הצדיק וכו' בפרט זה העסק שצריך לעסוק בתיקון נפשותם בעצמם, שצריכין לזה איזה אתערותא דלתתא גם מהם עצמם על כל פנים, שהוא על ידי מה שבאין אל הצדיק בכדי שישתדל בטובת נפשם, והעיקר הוא על ידי מעלת הקיבוץ שמתקבצין הרבה נפשות ביחד שכל ידי זה נתרבין הצירופין והבתים מאד, עד שגם הנפשות הנשפכין בראש כל חוצות חס ושלום נכללין גם כן בהבתים הנ"ל ומקבלין תיקון כמבואר לעיל בשיחתו הקדוש ועיקר ריבוי הצירופין הוא על ידי שמחזיקין עצמן ביחד שאז הם בחינת תיבה אחת של הרבה אותיות שנצטרפין ממנה צירופין הרבה מאד כנ"ל מה שאין כן אם היו אלו האותיות מתחלקין לכמה תיבות קטנות, שאז לא היה

¹ ד ער יב אב תשפד

² ראה חי"מ קטז שרבונו גר אז בברסלב ובחי"מ אות ו' מבואר שאנ"ש באו אליו.

³ שרוצים לגזור – עיין שיחות הר"ן סימן קלא בהערת הרב אריה קפלן אות רסד שבשמחת תורה שנת תקס"ג גזר הצאר אלכסנדר הראשון להכין סדרת חוקים כדי לפטור את בעיית היהודים, קובץ חוקים זה נקרא תקנות בענין היהודים. ובפי היהודים נקרא פונקטין (נקודות) והעיקרית שבהן היתה גזרת גיוס חובה לצבא, וחינוך אזרחי חובה.

ריבוי צירופים כל כך כמו למשל שתי תיבות של שלש אותיות אזי יש ששה צירופים לכל תיבה ולא יותר, אבל תיבה אחת של ששה אותיות אזי יש לה תש"ך צירופים כנ"ל ומוזה תבין מעלת האחדות של רבים מישראל ועל כן כשיחזיקו עצמם ביחד ויהיו נקראים על שמו ז"ל, אזי בנקל לו יותר גם אחר הסתלקותו ז"ל להשתדל בתיקון נפשותם עד שיהיו אנשים כשרים וצדיקים כנ"ל. (פל"ח סימן כד על תורה ח' תנינא אות ד')

לקוטי הלכות

אין

קושיות

- א. כשהעולם אצל הצדיק או יש לו ממשלה – צ"ע לכאורה המילה אז מיותר.
- ב. כשהעולם אצל הצדיק – צ"ע האם דווקא צדיק? או גם מפרסם של שקר? בתורה י' מבואר שאבימלך הוא המפרסם של שקר טוען שיש לו ממשלה, ובאמת אין לו.
- ג. כשהעולם אצל הצדיק וכו' צ"ע האם הממשלה היא דווקא כשהעולם עושה תשובה או בכל אופן? עיין שמות לב רד כי שיחת עמך שגדולת הצדיק תלוי בעם כשלא חוטא. ועיין תורה יג ותורה כ' שכשהיו העולם אצל הצדיק היה לכולם התעוררות תשובה ועיין תורה לד שזה מכח הממשלה של הצדיק.
- ד. יש לו ממשלה – צ"ע איזה ממשלה? עיין תורה לד הכלל שהממשלה ביד הצדיק לפעול כרצונו כמבואר במו"ק טז: מי מושל בי צדיק ועיקר הממשלה שלו היא להאיר ולעורר את אנשיו לתשובה. ועיין תורה ג' שם ע"י תיקון המלכות יש לו ממשלה להמית ולהחיות. ועיין בפנים בהערה בשם תורה חיים על ב"ב עד. שצדיק מושל שאמרו שהוא בעלה דמטרוניתא הפירוש שהקב"ה מקטין עצמו כל כך לפניו עד שכל נדר שנודר הוא על דעת הצדיק כמו נדר אשה שנודרת על דעת בעלה ועל כן הצדיק יכול להפר גזרות רעות אפילו גזרה שיש עליה שבועה, כבעל לאשתו. ועיין קדושת הלוי שהקב"ה מוסר ביד הצדיק את מטה האלקים שבו מנהיג את העולם.
- ה. הגמ' במועד קטן טז: אומרת שהצדיק מושל בה' עד שיכול לבטל גזרותיו, ובהרבה ספרים מבואר העניין כנ"ל שלצדיק יש ממשלה עד שכל העולם נמסר בידו לעשות כרצונו, אבל צ"ע שלא מבואר שיש לזה תנאי שהעולם יהיו אצלו. נראה ממה שהביא רבנו לדוגמא את אלישע מלמד שכל הממשלה שלו היא בכח התפילה וכנראה שכשהעולם אצלו אזי כמבואר בתורה כ' מכניע את הרע שלהם ומעלה אותם מיין נוקבין ואזי תפילתו תפילת צבור ונכפלים הבתים הרבה, ויותר מתקבלת.
- ו. אלישע, איש האלקים – צ"ע מדוע רק על אלישע אמרו שנקרא איש אלקים כשהיו בני הנביאים אצלו? הרי היו עוד נביאים שנקראו בשמם ונקראו איש האלקים וכגון אליהו (שמואל-ב פ"א) ועליו לא נאמר שנקרא איש האלקים רק כשהיו בני הנביאים אצלו. א"כ מה הראיה שכל צדיק יש לו יותר ממשלה כשאנשיו אצלו? וצ"ע אולי אלישע יצא מן הכלל ללמד על הכלל כולו.
- ז. מדוע רק כשיש לו ממשלה נקרא איש אלקים? מה הקשר בין ממשלה לאיש אלקים? בזהר מבואר שאיש אלקים הכוונה לבעל של המלכות, וכיון שע"י המלכות הקב"ה מנהיג את העולם, הרי שבעלה דמטרוניטא על ידו מתנהג העולם, ויש לו ממשלה על הנהגת העולם.
- ח. בשיש"ק ח"ה אות סא מסופר שרבנו רצה מאד לעזוב את אנ"ש ולעבוד את ה' במקום שלא מכירים אותו. מדוע הרי מפסיד בזה ממשלה? מבואר שם הטעם כדי שיחלקו עליו בלא חשש מזה שהוא נכד הבעש"ט. משמע שע"י מחלוקת זוכים ליותר ממשלה ממה שזוכים ע"י שהעולם אצלו.
- ט. בני הנביאים – צ"ע שפתח בעולם משמע גם פשוטים, וסיים בבני נביאים, וראה רמ"ק שפירש נביאים דייקא שרק ע"י שגם תלמידיו התנבאו היה מזדכך ונעשה איש אלקים משמע ולא סתם עולם. אבל מה כוונת רבנו צ"ע.
- י. את הזוהר בשלח מד: לא הביא רבנו, וגם מוהרנ"ת לא הביאו, אלא רק הטשרינער רב, ובאמת בלשון הזוהר לא ברור מתי נקרא איש האלקים, כי בגרסת הזוהר הנדפס שביאר להפך, שכשהיה פרוש מבני אדם היה נקרא איש האלקים. ורק בגרסת הרמ"ק מבואר כרבנו שכשהיו בני הנביאים אצלו נקרא איש אלקים.
- יא. בני הנביאים – צ"ע מדוע תלמידי הנביא נקראים בני נביאים ולא נביאים?
- יב. עיין תורה קכו כששבחו החבריא את רשבי אמר להם עוד חדושי תורה, ועיין תורה לו הנפש והתורה שרשם בכבוד ע"כ צריך לכבד בני עמי הארץ כי עי"ז תתגלה התורה כי היא נמשכת לשרשה בכבוד. וצ"ע האם גם בתורה שלנו מה שזוכה יותר כשהעולם אצלו, זה מחמת הכבוד שנוסף לו עי"ז או סיבה אחרת.

הקדמה

כבר דיבר מעניין שהשגת הצדיק היא על ידי ישראל וכמ"ש (שמות לב) "רד כי שחת עמך" כמבואר בתורה מט/ו אלא ששם לא התנה שדווקא כשהעם אצלו. ובתורה נט/ו אמר שעל כן אסור לקרב רשעים.

וכאן רבנו מבאר שכשהעולם אצל הצדיק אזי יש לו ממשלה כנראה הכוונה שזוכה ליותר השגה, ועי"ז הוא יותר בחי' צדיק מושל יראת ה' כמבואר במו"ק טז: מי מושל בי צדיק שאני גוזר והוא מבטל.

הראייה לזה מביא רבנו מאלישע הנביא (תלמידו של אליהו הנביא שזכה ממנו לפי שנים) אלא שבאמת יש בזה שתי גרסאות בזהר הגרסא המקובלת/ו היא שאלישע נקרא איש האלקים לא בשעתא שהיו התלמידים לפניו, (שאו היה מתבודד בכרמל/ו). אבל יש גרסא והיא גרסת הרמ"ק/ו שאלישע נקרא איש האלקים אלא בשעתא שהיו התלמידים לפניו. ועיין מתוק מדבש שעשה פשרה, שגרס כגרסת הרמ"ק וביאר שבעיר היו אצלו סתם בני אדם, ואז נקרא אלישע, אבל בית מדרשו היה בהר הכרמל ושם עם תלמידיו היו מתנבאים ואז נקרא איש האלקים.

נמצא שרבנו כאן מכריע כגרסת הרמ"ק. ויחד עם זה היא תורה ככל התורות של רבנו שבהכרח רמוז בה עבודת ה' שלימה. דהיינו במה שאמר שאיש אלקים רמוז שיש לו ממשלה, ודווקא כשהעולם אצלו, ועולם משמע לאו דווקא בעלי מדרגה, (לא כביאור הרמ"ק הנ"ל) ועוד דקדוקים כנ"ל בקושיות.

ונראה לבאר בדרך אפשר, מהלשון 'כשהעולם אצל הצדיק', משמע שדווקא צדיק, ומשמע שדווקא כשבאים אליו. וממה שהביא לדוגמא את אלישע, שזכה לפי שנים מרבו מכח רבו וכל דעבד ע"י תפלה עבד/ו, מבואר שהממשלה שיש לצדיק כשבאים אליו היא שנוסף לו כח התפלה, לעשות ניסים לבטל גזרות ולהנהיג את העולם.

וטעם שדווקא צדיק נראה לבאר עפ"י תורה ג'ו/ו שהממשלה שיש לצדיק היא מכח שממליך את הקב"ה בשלימות על עצמו ובונה ומתקן את המלכות. ושם מבואר שהממשלה היא ממש הנהגת העולם אפילו להמית ולהחיות. גם ראה תורה כ' אות ד' שהצדיק מכח מעשיו הטובים יש לו ממשלה להכניע הרע שבאנשיו הבאים אליו, ועי"ז יש לו ממשלה להעלות נפשות למעלה ולהוריד תורה. גם עיין תורה לד/ו שהצדיק בחי' צדיק מושל יראת אלקים דהיינו שמושל לבטל גזרות, ויש לו ממשלה לעורר את אנשיו לתשובה.

וטעם שדווקא כשבאים אליו, נראה שזה בחי' תנו עז לאלקים, דהיינו שהמנהיג צריך את העם, כי המלכות היא מכח העם שממליך אותו עליהם, וכמ"ש אין מלך בלא עם, וכמ"ש על הקב"ה 'לעת נעשה בחפצו כל אזי מלך

^ד תורה מט אות ז' - וזה פרוש: לשמש שם אהל בהם, כי הצדיק נקרא שמש, כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה (קדושין ע"ב): 'עד שלא שקעה שמשו של עלי' וכו', 'וזרח השמש ובא השמש'. וזריחתו של הצדיק, הינו השגתו, אינו אלא על ידי ישראל. כמאמר (שמות לב): 'לך רד כי שחת עמך', 'כלום נתתי לך גדלה אלא בשביל ישראל (ברכות לב). וזהו: 'אהל בהם'. 'אהל' לשון זריחתו, כמו (איוב כ"ט): 'בהלו נרו'. וזהו: 'בהם', על ידי ישראל. וכשישראל, חס ושלום, נכנסין בחכמות חיצוניות של האמות, אזי נופל הצדיק מהשגתו, ונתחפה ונתפסה השגתו. וכשיצאין ישראל מחכמתן של האמות:

^ה תורה נט אות ו' - ודע, שיש כמה רשעים שאסור לקרבם תחת כנפי עבודתו, כי הם מורידים את המקרבם ממדרגתו. כמו שמצינו גבי משה, שקרב את הערב רב, ואחר כך על ידי זה אמר לו הקדוש ברוך הוא: 'לך רד כי שחת עמך' (שמות לב). ואין כח במשפט הנ"ל, להכניע הרע שלהם. וכשאין משפט, אזי בא קלקול גדול, הן במלאכים הנעשים על ידי משפט הנ"ל, הן בעגולא ורובע הנ"ל:

^ו ראה ביאור הסולם (אשלג) שם אות טו) ויאמר איש האלקים וגו': שואל. מה השינוי כאן שקראו מכתוב איש האלקים, וכאשר היה בעיר קראו אלישע. ומשיב. אלא כאן ודאי הוא איש האלקים, כי כאן הוא מקומו, ולא בעיר, ולא בשעה שהיו בני הנביאים לפניו. וע"כ לא נקרא שם איש האלקים אלא אלישע.

^ז כמ"ש אור החמה על הזוהר שם. ראה לקמן

^ח כך היא גרסת הרמ"ק באור יקר לזוהר בשלח מד: וביאר שע"י תלמידיו שהתנבאו עמו זכה להיות איש האלקים

^ט תורה טו עפ"י הגמ' מגילה כז - עיין ריש תורה טו - ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר וכו' אם תראה אתי לקח מאתך יהי לך כן וכו' (מלכים ב ב'). והנה נתקם אחר כך באלישע פי שנים, נמצא שהיה אלישע מתפלל בכונה יותר מאליהו רבו. כי כל הפסים והגדולות שעשה אלישע, כלם היו על ידי תפלה. כמו שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה (מגלה כ"ז) על פסוק: 'ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע'. 'ואלישע כי עבד, בתפלה הוא דעבד': ואו דע, שאפשר שהיה התלמיד גדול מהרב. דהיינו שהיה לו פי שנים כרבו. ואף על פי כן, הבל יהיה בכחו של רבו. וזה בחינת: 'ויהי נא פי שנים ברוחך אלי', 'ברוחך דיקא, שעל ידי בחינת הרוח עצמו של אליהו רבו, יהיה לו פי שנים במוותו:

^י תורה ג' - ... ובוה יתישב הסמיכות של המשנה (אבות פרק א): 'עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוי דן את כל האדם לכהן זכות'. פי על ידי ששומע הנגינה כנ"ל, הוא מתקן בגין המלכות שלו, וזה 'עשה לך רב', הינו שיתקן בחינת מלכותו, וזה על ידי 'קנה לך חבר', הינו על ידי קנה, שהקול יוצא ממנו. שמהרב השני כרובים להיות פנים בפנים 'כמעט איש ולויות', (ו) 'בזמן שישאר עושי רצונו של מקום' (ז). ואזי פשייתקן בחינת מלכות שלו, ויוכל למשל בכל מה שירצה ויוכל להמית לזה ולהחיות לזה, ונמצא עולם חרב. לזה אמר: 'הוי דן את כל האדם לכהן זכות'. שצריך לדון את כל אדם לכהן זכות, כי אין הקדוש ברוך הוא חפץ בחינת העולם, "כי לא לתהו בראה, לשבת יצרה":

^{יא} תורה לד אות ב' - כי הנה הכלל, שהממשלה ביד הצדיק לפעל פעלות פרצונו, כמו שדרשו חכמינו, זכרונם לברכה (מועד קטן ט"ז): 'צדיק מושל' וכו' מי מושל בי צדיק, וזהו בחינת (בראשית מ"ב): 'ויסוף הוא השליט'. והוא שרש כלליות נשמות ישראל, והם הענפים שלו המקבלים ממנו: ועקר הממשלה, להאיר ולהתעורר לבם לעבודת השם יתברך. כמו שכתוב (דברים ל"ג): 'שמע ה' קול יהודה ואל עמו תביאנו', הינו להאיר הארת הצדיק בענפים, הינו בלב ישראל, וזהו: 'אל עמו תביאנו':

שמו נקרא'. ומכח המלכות ניתן לו גם ממשלה. ובתורה כ' מבואר שע"י שבאים לצדיק אזי הצדיק מכניע רשעתם/כ" ועי"ז יכול להעלותם למיין נוקבין כדי להוריד תורה, ועוד שע"ז בקשתו למעלה היא תפילה בצבור וכוחה גדול/כ" וראה גם תורה ח' תנינא/כ" רבוי הבתים של התפילה ע"י ההקבצות יחד.

עד כאן ההקדמה

תורה קסו נ"ו

כשהעולם אצל הצדיק הוא מלך בגדוד, **אז יש לו יותר/כ" ממשלה/כ"א**, להמתיק ולבטל גזרות/כ"ב רעות מישראל, כמבואר בגמרא/כ"ג מי מושל בי? צדיק. ופירושו שמסרתי בידו את מטה האלקים/כ" להטות את העולם כרצונו/כ"א, ולמנות ממונים חדשים למעלה ופרקליטים טובים/כ"ב.

^{כ"ב} תורה כ' אות ד' – [ד] וזהו החלוק בין הלומד מתוך הספר ובין השומע מפי החכם עצמו, כי השומע מפי החכם עצמו, בודאי נתקשר נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו כנ"ל, ויש לזה האדם חלק בבאור הזה, כי על ידי התפלה נתוסף קדושה למעלה, וכל תפלה היוצאת מהרבה נשמות היא מוספת קדושה למעלה ומעוררת ביותר לב העליון כנ"ל, ולב העליון שופך מימי הבאור ביותר הכל לפי רב אנשים, פן יותר קדושתו, בבחינת (תהלים כ"ב): "אֲתָהּ קְדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל" על ידי תהלות ישראל נתוסף קדושתו: גם כל אלו האנשים העומדים בשעת הדרוש, נכנע רשעתם על ידי הטוב שבחכם הדרוש, ולפי ההכנעה, פן נכנעים האויבים, הינו הקלפות השוכנים סביב לב העליון, בבחינת (יחזקאל ה'): "זאת ירושלים שמתיה בתוך הגוים", והיא לב, בבחינת (ישעיהו מ): "דברו על לב ירושלים": וזה בחינת מטה, שאמר הקדוש ברוך הוא למשה: "קח את מטה וקהל את העדה". משה זה בחינת ממשלת וכח הצדיק שנעשה על ידי עבודתו, שעל ידו נכנעים כל האויבים, הן למשה הן למעלה. וזהו (תהלים ק"י): "מטה עזך ישלח ה' מציון", הינו המצוות ומעשים טובים, שהן צינים לדרים עליונים, שמהם נעשה מטה עז להכניע אויבים. וזה: "רדה בקרב איביך". נמצא, מי שהוא אצל החכם בשעת באור התורה, נמצא שנכנע הרע שלו כנ"ל:

^{כ"ג} תורה כ' אות ג' – [ג] ויש חלוק בין באור שאדם מכארי בניו לבין עצמו לבין באור שאדם מבאר לרבים, כי בשדורש ברבים, וקדם הבאור הוא מקשר את עצמו עם נשמותיהם ושופך שיחו ותפלתו לפני השם יתברך בודאי "הן אל בפיר לא ימאס" (איוב ל"ו) אבל תפלת יחיד, אפשר שמואסין בתפלתו. וזה בחינת: "ודברת אל הסלע לעיניהם", שתפלתך תהיה בשעה שהצבור מקבצים. וזה: (ג) "הקהל את העם":

^{כ"ד} תורה ח' תנינא אות ו' – ועקר התפלה, שעל ידה נסלח העוון ונצולין מהחולאת, הוא בא על ידי שנתוסף שכן מישראל. כי כל מה שנתוסף שכן מישראל, נתרבה ונתגדל התפלה במאד מאד. וזה בחינת הקבוץ של ישראל. כי כל מה שנתקבצין ונתרביין ביותר נפשות ישראל ביחד, נתרבה ונתגדל ביותר מאד בית התפלה. כי שלש אבנים בונות ששה בתים, ארבע אבנים בונות עשרים וארבעה בתים, חמש מאה ועשרים בתים וכו', עד שאין הפה יכול לדבר ולהלב לחשב, כדאיתא בספר יצירה. נמצא שכל מה שנתוסף אכן אחת, נתרביין הבתים ביותר מאד מאד כפלי כפלים כנ"ל. והנפשות הם בחינת אבנים, בבחינת (איכה ד): "תשתכנה אבני קדש" וכו', והבתים זה בחינת: "כי ביתי בית תפלה". נמצא שכל מה שנתוסף ונתרבה נפש אחת להקבוץ של ישראל, נתרבה ונתגדל מאד בית התפלה כי עכשו, כשנתוסף עוד נפש אחד להקבוץ, נעשין צרופים אחרים חדשים הרבה מאד מאד, כפלי כפלים כמה וכמה פעמים כנ"ל. ועל פן כשנתוסף שכן מישראל, כגון במקום שדרים שם יהודים, כשנתוסף עליהם עוד שכן מישראל, אזי נתרבה ונתגדל התפלה במאד מאד, כי נתוסף נפש אחת להקבוץ כנ"ל. ועל ידי רבוי התפלה, על ידי זה סליחת העוון, שהוא בחינת רפואה כנ"ל: וזה בחינת (ישעיה ל"ג) ובל יאמר שכן חליתי כי על ידי שנתוסף שכן, על ידי זה נצולין מהחולאת כנ"ל, כי העם הישב בה נשוא עוון כי על ידי השכן נתרבה התפלה, ואזי הוא בחינת נשיאות עון כנ"ל, ועל ידי זה בא רפואה, ונתבטל החולאת כנ"ל:

^{כ"ה} נאמר בשבת בסעודת שחרית, בקין תקס"ז:

^{טו} עיין דרוש ג' מדרשות הר"ן שכוונת המאמר מי מושל בי צדיק כלומר שלא שעבדתיו לטבע המציאות. כי בעשותנו מצוות ה' ית' ננצל מן הפגעים כמו שהיה במצרים (שנצטוו לשים דם על מזוזות הבית וניצלו ממכת בכורות) כי שומר מצווה הוא למעלה מטבע המציאות. גם עיין עקידת יצחק שער סז. שכתב אע"פ שהשר השופט מושל על בעל הריב אמנם זכות בעל הריב מושל על השופט הישר המחוייב אל הצדק מצד שהוא צדיק. משמע שכך זה תמיד מכח שממליך את הקב"ה בשלימות וקיים המצוות והלך בדרכיו ית' בשלימות, ויכרך עצמו מאד נעשה צדיק מושל. וראה דגל מחנה אפרים ליקוטים ד"ה מלכותך, בשם רבי אברהם מקאליסקיע שבכל דור יש צדיק מושל שבכוחו לבטל גזרות ה'. נמצא מה שאומר רבנו שכשהעולם אצלו יש לו ממשלה כנראה הכוונה שיש לו עוד יותר ממשלה לבטל גזרות יותר קשות. ולהבדיל ממפרסם של שקר, שגם כשפועלים איזה דבר זה רק נדמה שהם פעלו ובאמת רק כיוונו לזמן שצדיק אמיתי פעל כמבואר בחיי מוהר"ן סימן תנה.

^{טז} ממשלה – ידוע החילוק (בשם הגר"א) בין ממשלה שהיא בעל כרחו של העם, למלכות שהיא מצדן העם, וכמ"ש (סוף פסוקי דזמורה) כי לה' המלוכה ומשל בגוים: וכן בפיוט ארון עולם כתיב – לעת נעשה בחפצו כל איז מלך שמו נקרא. והיינו מאמחז"ל אין מלך בלא עם. וכאן נראה כוונת רבנו שמכח המלכות שיש לצדיק אזי יש לו גם ממשלה.

^{טז} לבטל גזרות – ואפילו גזרות שנשבע עליהן – וכבעל המיפר לאשתו – ראה תורת חיים (שור) בבא בתרא דף עד. – עכשיו שנשבעתי מי מפר לי. נקט לשון הפרה ולא נקט לשון התרה אף על גב דקיימא לן דבעל בלשון הפרה וחכם בלשון התרה יש לומר דהוא יתברך שמו לגבי צדיק וחכם כביכול כאשר לגבי בעלה דמיא דלהכי נקרא משה רבינו וכמה נביאים איש אלהים לפי שהוא יתברך גזור גזירה והצדיק מבטלה בזכותו ותפלתו, וכמו אשה שהבעל מפר נדריה ודבריה, וכן דרשו חז"ל (מ"ק טו) מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים מי מושל בי צדיק. וגבי אשה נמי כתיב "והוא ימשול בך" ולכך קאמר דהוה ליה למימר מופר לך:

ראה חתם סופר דרוש הספד – כתיב (שמואל ב' כג א) 'אלה דברי דוד האחרונים נאום הגבר הוּקם על צדיק מושל יראת אלהים' ואחז"ל (מ"ק טו) 'צדיק מושל' על כביכול כי הוא מבטל גזירותיו. ונ"ל ע"כ אמר 'נאום הגבר' דייקא, כי אותו צדיק שהוא בחינת 'גבר' וזכר איש

והראייה לזה **כי אלישע פעם נכתב עליו איש האלקים** [כג/כד] דהיינו איש המלכות, **ופעם אלישע סתם**. הלא דבר הוא, ובהכרח לומר שכשנקרא איש האלקים יש לו יותר ממשלה.

וארז"ל/ל/כה {זוהר בשלח מד:} [כז] **כשהיו בני הנביאים** דהיינו תלמידיו **אצלו היה נקרא איש האלקים** [כז/כח] וביאר שם הרמ"ק/כט שכשהיה אלישע עם תלמידיו בבית מדרשו, הכל היו מתנבאים ועי"ז היה מזדכך ונעשה איש האלקים בעלה דמטרוניתא או איש שליח מהשכינה בנבואה לתלמידיו, **וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם** נמצא אע"פ שכשהיה לבדו היה מתבודד עם ה' וזוכה למדרגות נפלאות עד

אלקים בעלה דמטרוניתא, הוא יכול לבטל גזרותיו **כבעל המפיר לאשתו**, כמו שאמר בת קול עכשיו שנשבעתי מי מיפר לי (ב"ב עד.), אמנם מי שאינו בבחינת גבר אלא בחינת נקבה ומקבל מלמעלה, אינו יכול להפיר שבועה שלמעלה. (ראה עוד בהוספות לתורה.)

^ט מועד קטן דף טז: – (ושמואל ב כג-ג) אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל מושל באדם צדיק מושל יראת אלהים מאי קאמר א"ר אבהו ה"ק אמר אלהי ישראל לי דבר צור ישראל אני מושל באדם מי מושל בי צדיק שאני גזור ומבטלה.

^כ **מטה האלקים בידי ביאר רבנו** (בחי' מוהר"ן אות לו ואות רנה) שהמטה הבחירה בידי הכוונה שיש בכח הצדיק לבחור רק בטוב, ולפ"ז מה שמבאר קדושת הלוי בסמוך שהקב"ה מסר את מטה האלקים ביד הצדיק להטות את העולם כרצונו הפירו שכיין שהצדיק מטה הבחירה בידו על כן מסר לו הקב"ה את מטה הנהגת העולם בידו.

^{כא} **קדושת לוי** – פרשת בשלח – ומטה האלהים בידי. פירוש מה שהשם יתברך מטה העולם וכפי רצונו עושה עם העולם זה הוא בידי שאני יכול להטות העולם כפי רצוני כמאמר חכמינו ז"ל (מועד קטן טז ע"ב) מי מושל בי צדיק. זהו ומטה האלהים, מה שהשם יתברך יכול להטות העולם וזהו בידי, שנמסר לי הכח שהבורא יציית אותי וקל להבין:

^{כב} **ראה עבודת ישראל** (למגיד רבי ישראל מקונונין) פרשת החודש – דהנה בניסן הקב"ה מחליף הממונים והשרים עליונים להראותם שכולם ברשותו ית"ש, **ויש קדושי עליון שיכולין לברוא ממונים למעלה ופרקליטין טובים על ידם**, כמאמר (מו"ק טז ע"ב) מי מושל בי צדיק, וזהו ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, שאתם תמליכו השרים עליונים.

^{כג} מלכים-ב פרק ד' נזכר יא פעמים איש האלקים וה' פעמים אלישע

^{כד} **איש האלקים** – עיין עשרה מאמרות – מאמר חקור דין – חלק ד פרק א – ואולם המתבונן בסתרי תורה בן יאמר לו והעוסק בפשוטן של דברים **הוא יקרא עבד**, וכתוב "עבד משכיל ימשול בכן מביש", כי אחר כונת הלב הם הדברים, ומי שהשלים עצמו בנסתרות ונגלות ואין לו עסק בעולמו רק להשלמת הזולת ומיטפל בו לפי צורך שעתו, עבד נאמן יאמר לו, חלף עבודתו להרבות כבוד שמים. וגם זה טעם לשבח במאמר איני יודע נפשי היכן הולכת. שבארנו למעלה כי רוח בני האדם היא מרתן של בנים ונפש הבהמה עם כל העלוי הנדרש בה היא מרת העבדים. ויקרא גם כן איש האלהים כלומר עבד שהוא הבן כמשה אליהו ואלישע וחבריהם, וכמו שיתבאר בסיעתא דשמיא. ועל אלה אמרו חכמים ארח אתתא למפלח לבעלה וארח בנין למפלח לאבוהון:

ועיין השל"ה הקדוש – ספר במדבר דברים פרשת ואת הברכה תורה אור אות א' – על כן משה בעלה דמטרוניתא, ונקרא איש אלהים. והן אמת שעשרה נקראו איש האלהים, משה אלקנה שמואל דוד שמעיה עדו אליה אלישע מיכה אמוץ. מכל מקום יש חילוק בין משה לביניהם, כי איש אלהים הנאמר במשה פירושו איש של אלהים שהוא המלכות כמו איש נעמי, ואיש אלהים האמור בנביאים פירושו איש משל אלהים כלומר דביקים בו. ועוד תמצא אצל משה לעולם יקדים שם העצם שלו, כמו הכא משה איש האלהים, וכתוב (דה"א כג, יד), ומשה איש האלהים בניו יקראו על שבת הלוי, הזכיר שמו ואחר כך איש אלהים, מה שאין כן בשאר נביאים. ועל ענין זה שנקרא בעלה דמטרוניתא, ואמרו רז"ל אין בעל מת אלא לאשתו (סנהדרין כב, א), בא הרמוז במיתתו ויתמו ימי בכי אבל משה, 'בכי' אבל' בגימטריא אדניי שהיא המידה הזאת כלת משה:

^{כה} **צ"ע מדוע** לא כתב שאמרו בזוהר, וגם מוהרנ"ת לא ציין כאן לזוהר. משמע שבאמת גם בגרסת זוהר שלהם זה לא היה. וא"כ צ"ע מדוע הטשערינער רב כשציין לזוהר בשלח מד: לא הוסיף שאין הכוונה לגרסת זוהר המצוי בידינו, אלא רק בגרסת הרמ"ק.

^{כז} **זוהר בשלח דף מד:** – **ויאמר איש האלהים הרפה לה אל תדפנה, מאי שנא הקא דאמר איש האלהים** מה השינוי שכאן בהיותו בהר הכרמל נקרא איש האלהים, וכך הוה **במתא אלישע** וכאשר היה בעיר נקרא סתם בשמו אלישע, ומתוך **אָלָא הָאֵלָא הָאֵלָא** איש האלהים אלא כאן בהר הכרמל נקרא איש האלהים, **דְּהָכָא הוּא דִּוְכָתִיב וְלֹא בְּמֵתָא** לפי שכאן בבית מדרשו שבהר הכרמל הוא מקומו עם תלמידיו ולא בעיר כשהיה בחברת בני אדם, כי אין הנבואה שורה על האדם אלא בעת היותו פרוש מבני אדם, וקם היה מתבודד עד שנתקשר בכלטת הנקלחת אלהים על כן היה נקלח על שמה איש האלהים, (ה"א: מז"ב) **אָלָא בְּשַׁעְתָּא דְּהוּוּ בְּנֵי נְבִיאֵי קָמִיָּה** אלא בשעה שבני הנביאים תלמידיו היו לפניו.

ועיין אור החמה (רבי אברהם אזוליי) על זוהר בשלח מד: זה לשונו – ומ"ש וכד הוה במתא אלישע וגומר דוק ותשכח כי אין הנבואה שורה אלא בעת היות האדם פרוש מבני אדם כי בעת שהיה אלישע בעיר או כשהיו בני נביאי קמי' נק' אלישע ולא איש האלהים וז"ש בראש דף זה ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא אצטרכינא וגומר כי אם היה בביתה לא היה יכול להתבודד אבל בגין דאתפרשנא בלחודי באתר דא עלית קיר קטנה אצטרכינא לאסתכלא ולהתבודד שם להשיג נבואתו כל הנגזר ביום ההוא עכ"ל:

עוד כתב אור החמה שם – **דהכא הוא דוכתי'** בהר הכרמל ששם ה"י מתבודד מתקשר עם המלכות הנק' אלהים וזהו איש האלהים. וי"ס דגרסי אלא בשעתא דהווי בני נביאי קמי' שאז הוא שעת נבוא' שכלם היו מתנבאים מהודו של אלישע:

^{כח} בגרסת זוהר שלנו משמע להפך ועיין גרסת הרמ"ק באור יקר כרך ח עמ' ג' (שער ד' סימן א') שם תורא כרבינו. ועיי' ביאור הרמ"ק בבית מדרשו עם תלמידיו הכל נביאים מתנבאים מודכך ונעשה איש האלקים בעלה דמטרוניתא או שליח וכו'.

^{כח} **זוהר בשלח דף מד:** – מאי שנא הכא דאמר איש האלהים, וכד הוה במתא אלישע, אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא (ס"א הוא) חזא דוכתייה ולא במתא, ולא בשעתא דהווי בני נביאי קמייה.

גרסת הרמ"ק אור יקר כרך ח' שער ד' סימן א' עמ' ג' – מ"ש הכא איש האלהים וכד איהו במתא אלישע, אלא הכא ודאי איש האלהים, דהכא הוא דוכתייה ולא במתא, אלא בשעתא דהווי בני נביאי קמייה.

^{כט} **ביאור הרמ"ק אור יקר כרך ח' שער ד' סימן א' עמ' ג' ד"ה דהכא הוא דוכתייה** – בבית מדרשו עם תלמידיו הכל נביאים מתנבאים מודכך ונעשה איש האלהים בעלה דמטרוניתא או איש שליח מהשכינה בנבואה לתלמידיו.

שהיה סכנה לאשה להסתכל בפניו/ל, (ובפירוש הבהיר לזוהר כתב שעל כן היה עיקר מקומו בהרים) אעפ"כ לא זכה למדרגת "איש האלקים", אלא כשהיה עם תלמידיו :
 ורבנו מביא מכאן ראייה לצדיק שאע"פ שתיקן עצמו בתכלית עד שהוא בבחי' צדיק מושל יראת ה' שבכוחו לבטל גזרות, אבל שכשהעולם אצלו הוא כמלך בגדוד וזוכה ליותר ממשלה על המלכות לבטל גזרות ולגזור גזרות ולהנהיג את העולם.

עד כאן ביאור חברותא לתורה קסו

חתם סופר על גיטין דף לה: – ...אבל לרוב הדיעות צ"ל אין הפרת הבעל צריך בפניו ולא דעתו של אותה שנדרה לפניו. ובוזה מיושב קושית מ"ל פ"ו משבועות הל' ז' מהא דרבב"ח ששמע בת קול מי מפיר ליה וכו' והקשה הא שבועת המבול היה לתועלת כל העולם ואיך יכול להפר שלא לרצונם? וגם הקשה הא צריך לפרט הנדר? ולק"מ דצדיק המתיר להקב"ה אינו כחכם המתיר ע"י פתח וחרטה דלא שייך כן בהקב"ה, אפי' נזירות שע"י מלאך לא שייך חרטה. ובחגיגה ע"א באפי נשבעתי מסיק ש"ס ואיננו חוזר, וע"ש באורך בשיח יצחק. אך החכם מיפר כבעל לאשתו כביכול, והמקובלים אומרים איש אלקים בעלה דמטרוניתא כביכול וכ"כ תורת חיים בב"ב שם, ועכ"פ הרי אמר מי מיפר לי? ולא מי מתיר לי, ואמרו שם ה"ל למימר מופר לך ולא אמרו כ"א מותר לך, כי כביכול אינו נשבע ואינו נודר אלא על דעת צדיקים המושלים ביראת אלקים והוא והם מבטלים נמצא כיון דהוה כבעל המיפר לא בעי בפניו ולא רצונו של המקבל תועלתו וגם אינו צריך לפרט כמ"ש ש"ך סי' רל"ד ס"ק מ"ח ע"ש.

^ל פרקי דרבי אליעזר – פרק לב. ובמהדו' ונציה פרק לג – ר' יהושע בן קרחה אומ' ועל זה אתה תמה אל תתמה בא וראה מאלישע בן שפט שלא היתה אשה יכולה להסתכל בפניו שלא תמות והיה מהלך מוהר אל הר וממערה אל מערה והלך לשונם וקבלתו אשה בכבוד גדול אחותה של אבישג השונמית אמו של עודד הנביא שנ' ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם אמרה האשה לבעלה איש האלהים הוה אין אשה יכולה להסתכל בפניו שלא תמות אלא נעשה נא עליית קיר קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה וכל פעם שהוא עובר יסור שם אל העליה שנ' ויהי היום ויבא שמד קרא לשונמית שנ' ויאמר קרא לה ויקרא לה ותעמוד בפתח ולמה עמד בפתח אלא שלא היתה יכולה לעמוד בפניו שלא תמות.